

Eliina Hakala & Tuomas Leskinen

SYRJÄYTYMISVAARASSA OLEVAN NUOREN
PALVELUOHJAUKSEN HAASTEET

Hoitotyön koulutusohjelma
2019

SYRJÄYTYMISVAARASSA OLEVAN NUOREN PALVELUOHJAUKSEN HAASTEET

Hakala, Eliina & Leskinen, Tuomas
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Syyskuu 2019
Sivumäärä: 26
Liitteitä: 4

Asiasanat: syrjäytyminen, nuoruus, palveluohjaus

Nuorten syrjäytyminen on yhteiskunnallisesti merkittävä ongelma. Sosiaalisen ongelman lisäksi syrjäytyminen on taloudellisesti merkittävä ongelma ja iso kuluerä Suomen valtiolle ja kunnille. Syrjäytyneiden nuorten määrä on jatkuvassa kasvussa. Kunnat ovat isossa roolissa syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä ja syrjäytyneiden nuorten tukemisessa.

Tämä opinnäytetyö tehtiin Euran kunnalle aiheena Syrjäytymisvaarassa olevan nuoren palveluohjauksen haasteet. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Euran kunnalle, mitkä kunnan tarjoamat palvelut koettiin toimiviksi ja missä olisi vielä kehitettävää. Nuorten ikäryhmä rajattiin vuosiin 13-17.

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö ja materiaalia kerättiin haastattelella ja kyselyiden muodossa. Aineisto kerättiin keväällä 2019.

Nuorten kanssa toimivia sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisia haastateltiin avoimilla kysymyksillä ja nuorille toteutettiin strukturoitu kysely. Haastateltavien vastauksia kirjoitettiin auki ja nuorten kyselyvastauksia havainnollistettiin kuvioihin. Opinnäytetyön lopussa pohdittiin haastatteluiden ja kyselyiden pohjalta selvinneitä tuloksia.

Nuorten parissa toimivat ammattilaiset näkivät syrjäytymisen näkökulmasta isoimpina ongelmana mielenterveysongelmat, perheiden ongelmat, elämänhallinnan ongelmat ja koulunkäynnin ongelmat.

Nuoret itse kokivat isoimpina ongelmina koulunkäyntiin ja perheensisäisiin asioihin liittyvät asiat. Myös päihteet ja muut määrittelemättömät asiat olivat aiheuttaneet nuorille ongelmia.

Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita voisivat olla: miten nuorille tarjottavia palveluita voitaisiin kehittää sekä keinojen etsiminen nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi.

THE CHALLENGES OF GUIDING A YOUNG PERSON IN A DANGER OF SOCIAL EXCLUSION

Hakala, Eliina & Leskinen, Tuomas
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Bachelor of Health Care
September 2019
Number of pages: 26
Appendices: 4

Keywords: social exclusion, youth, guidance

The social exclusion of young people is a remarkable problem in our society. Aside from the social problem, social exclusion is also a big problem in terms of costs and causes a lot of expenses to Finnish government. The number of youths experiencing social exclusion is rising constantly. Towns have a big role in what comes to preventing social exclusion and helping young people.

The purpose of this thesis was to discover the quality of services provided for youth in the city of Eura experienced by the professionals working with young people and youth themselves. The age group of this research was between 13 and 17 year-old teenagers.

This thesis is a research. The material has been collected by interviewing and inquiries. All the material has been collected during spring 2019.

The social- and health care professionals were interviewed using open questions, and teenagers were asked to fill in a structured inquiry. The interviews have been explained and the inquiries were put in the chart to visualize the amounts of answers and make it easier to understand. In the end of this thesis, there is a conclusion provided about the results.

The biggest problems experienced by professionals working with young people from an aspect of social exclusion were: mental health problems, obstacles in the family, issues in handling life in general, and problems at school.

The adolescents have experienced problems at school and family difficulties. Apart from this, drugs, alcohol and other unspecified things caused troubles for them.

Interesting follow-up researches could be to find out what could be done to provide better services for young people and what could be done to prevent social exclusion.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTINEN PERUSTA	6
2.1	Palveluohjaus	6
2.2	Palvelujärjestelmä	7
2.3	Syrjäytyminen	9
2.4	Syrjäytymisvaara.....	9
2.5	Nuoruus.....	11
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.	11
4	TILAAJAN ESITTELY	12
5	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	13
5.1	Aineiston hankinnan menetelmät ja otanta	13
5.2	Aineiston analyysimenetelmät	14
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	15
6.1	Nuorten parissa toimivien ammattilaisten haastattelut	15
6.1.1	Miten syrjäytymisvaarassa olevat 13 -17 -vuotiaat nuoret pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin työntekijöiden kokemana?	16
6.1.2	Mitkä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa olevat ongelmakohdat työntekijöiden kokemana?	16
6.1.3	Miten syrjäytymisvaarassa oleville nuorille suunnattuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita voisi kehittää työntekijöiden kokemana? 17	
6.2	Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kyselyt.....	17
6.2.1	Miten syrjäytymisvaarassa olevat 13 -17 -vuotiaat nuoret pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin nuorten kokemana?	17
6.2.2	Mitkä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa olevat ongelmakohdat nuorten kokemana?	19
6.2.3	Ammattilaisten haastatteluiden yhteenveto	20
6.2.4	Nuorten kyselyiden yhteenveto	21
7	POHDINTA.....	22
7.1	Johtopäätökset ja pohdinta	22
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	25
7.3	Tutkimuksen eettisyys	26
7.4	Kehittämisideat ja jatkotutkimusaiheet.....	26
	LÄHTEET.....	27
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Syrjäytyminen on kasaantuvaa huono-osaisuutta, jossa on yksilön näkökulmasta tyyppistä moniongelmaisuutta. Ongelmia ovat usein muun muassa epäonnistuminen koulussa, perheessä, sosiaalisissa suhteissa, työmarkkinoilla jne. (Siljander & Ulvinen 1996, 8.)

Nuorten syrjäytymisellä viitataan yleisimmin prosessiin, johon on olemassa useita vaikuttavia riskitekijöitä. Riskitekijöitä ovat muun muassa vanhemmuuden puute, irrallisuus koulukulttuurista, putoaminen koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolelle ja elämänhallinnan ongelmat. Syrjäytynyt nuori kokee elämänvalintoja kaventavaa ulkopuolisuutta yhteiskunnan valtavirrasta, instituutiosta sekä ihmissuhteista. Nuoret kokevat usein syrjäytymisen liittyvän ennen kaikkea yksinäisyyteen. (Törrönen & Vornanen, 2002, 33-42.)

Oikeanlainen palveluohjaus on keskeisessä asemassa nuoren syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja jo syrjäytyneen nuoren auttamiseksi. ”Palveluohjaukseen kuuluu mm. asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen peruskartoitus ja konkreettisten tukitoimien ja palvelujen yhdistäminen. Tukitoimina voidaan käyttää esimerkiksi kuntoutus- ja työkyvyn selvitystä, terveystarkastuksia tai tuettua työllistämistä.” (THL [www-sivut](http://www.sivut.fi).)

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jossa selvitettiin Euran kunnan syrjäytymisvaarassa oleville ja syrjäytyneille tarjottavan palveluohjauksen ja palveluiden toimivuutta. Kohderyhmänä tutkimuksessa olivat 13-17 -vuotiaat nuoret. Tutkimusaineistoa kerättiin haastattelemalla eri osa-alueilla nuorten parissa toimivia Euran kunnan työntekijöitä. Lisäksi psykologin vastaanotolla käyville nuorille teetettiin kysely. Sekä haastattelut että nuorille teetetyt kyselyt toteutettiin keväällä 2019.

2 TEOREETTINEN PERUSTA

2.1 Palveluohjaus

Palveluohjaus on asiakaslähtöistä sosiaali- ja terveysalan asiakastyötä (SPO ry:n www-sivut 2009). Palveluohjauksen tarkoituksena on saada määriteltyä asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet ja löytää niiden kanssa parhaiten yhteensopivat palvelut, sekä koordinoida asiakkaan kulkua palveluissa. Lähtökohtana ja tärkeimpänä tavoitteena on asiakkaan auttaminen kohti oman elämän hallintaa, niin että päätäntävalta on tämän hallussa prosessin joka vaiheessa. Palveluohjaus on työmenetelmä, jolla kootaan palvelut asiakkaan tueksi ja lievennetään palvelujärjestelmän hajanaisuuden haittoja. (Hänninen 2007.)

Yksilöllinen palveluohjaus on prosessi, jossa asiakkaan palveluiden tarpeet määritellään ja etsitään tarpeisiin sopivia tuki- ja palvelumuotoja. Se on toimintaa, jonka tehtävänä on tukea palveluiden tarpeessa olevan asiakkaan selviytymistä ja koota asiakkaalle kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja neuvoa ja ohjata asiakasta palveluiden käytössä. Palveluohjauksessa tuetaan asiakkaan voimavaroja, ylläpidetään toiveikkuutta ja suuntaudutaan tulevaisuuteen. (Hänninen 2007.)

Palveluohjauksesta vastaa yksi työntekijä, joka työskentelee yhdessä asiakkaan kanssa ja hänen toimeksiannostaan asiakkaan palveluiden tarpeen suunnittelussa, hankkimisessa ja yhteensovittamisessa. Palveluohjaajan tehtävänä on huolehtia asiakkaan palveluiden tarpeiden vastaamisesta asiakkaan kanssa tehdyn suunnitelman mukaan. Palveluohjauksella pyritään vahvistamaan asiakkaan omaa elämänhallintaa. (Helminen 2015, 36.) Palveluohjaaja valvoo asiakkaan etuja. Ongelmiin pitäisi puuttua mahdollisimman nopeasti ja kartoittaa tuen tarve. Tuen tarpeen kartoittamisen jälkeen asiakasta tuetaan hänen muutostoiveissaan ja ohjataan löytämään sopivimmat palvelut. (Autio & Rauhala 2010, 25.)

Palveluohjaus on jaettu kolmeen eri pääryhmään. Näitä ryhmiä ovat yleinen eli perinteinen palveluohjaus, voimavarakeskeinen palveluohjaus ja intensiivinen palveluohjaus. Yleiseen eli perinteiseen palveluohjaukseen kuuluvat asiakkaan palvelutar-

peen selvittäminen, hoitosuunnitelmien tekeminen ja niiden toteutuksen seuraaminen ja yhteydenpito palveluntarjoajiin ja viranomaisiin. Palveluita ohjaavan tulee tuntea ja hallita palvelujärjestelmä sekä yhteensovittaa ja linkittää palveluja. Yleinen eli perinteinen palveluohjaus on siirtymävaiheen palveluohjausta. Voimavarakeskeisessä palveluohjauksessa korostetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta, asiakkaan omia tavoitteita ja voimavaroja. Palveluohjaaja ja asiakas ovat kumppanuussuhteessa, jossa palveluohjaaja tukee ja neuvoo asiakasta sekä toimii hänen etujensa valvojana. Intensiivisellä palveluohjauksella tarkoitetaan työtä, jossa palveluohjaaja tukee ja motivoi asiakasta, yhteensovittaa suunnitelmia ja palveluja ja toteuttaa myös kuntouttamista. Asiakkaan kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja, joissa palveluohjaaja näkee asiakkaalla olevan vaikeuksia. (Suominen & Tuominen 2007, 32, 33.)

2.2 Palvelujärjestelmä

Nuorten palvelut muodostuvat sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuurialojen eri palveluista. Ne täydentyvät seurakuntien, järjestöjen ja yksityisten palveluilla. Palveluiden olisi tarkoitus toimia asiakaslähtöisesti kokonaisuutena. Kun asiakas ottaa yhteyttä ensimmäiseen palveluun asiaa edistetään siinä palvelussa, jolloin asiakaslähtöisyys toteutuu. Peruspalveluita tukevat erityispalvelut, kuten esim. lastenpsykiatria. Ehkäisevä työ on peruspalveluiden kulmakivi, joka toteutuu nuoria koskevassa koulutuksessa, sosiaali- ja terveyspalveluissa, nuorisotyössä ja vapaa-ajan toimipaikoissa. Ne nuoret, jotka eivät ole hakeutuneet peruskoulun jälkeiseen koulukseen tai ovat keskeyttäneet opintonsa, on tärkeää tavoittaa. (THL [www-sivut](#).)

13-17 vuotiaille nuorille on tarjolla seuraavia peruspalveluita:

Koulutus

Suomessa on oppivelvollisuus, joka alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta ja päättyy yläasteen 9. luokalle, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu. Oppivelvollisuuden päättymisen jälkeen nuorien tulisi hakeutua joko lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen tai niin sanotulle 10. luokalle. (THL [www-sivut](#) 2019.)

Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollon tarkoituksena on turvata opiskelijan oppimista, hyvinvointia sekä fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Opiskeluhoolto edistää opiskelijoiden hyvinvointia oppilaitoksessa. (THL www-sivut 2019.)

Opiskeluterveydenhuolto

Lukiolaisille, toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville, ammattikorkeakoululaisille ja yliopisto-opiskelijoille järjestetään opiskelijaterveydenhuoltoa (THL www-sivut 2019).

Terveyspalvelut nuorille, jotka eivät opiskele tai käy töissä

Myös niille nuorille, jotka ovat opiskelu- ja työterveyshuollon ulkopuolella, on terveydenhuoltoalain mukaan kuntien järjestettävä terveysneuvontaa ja terveystarkastuksia (THL www-sivut 2019).

Nuorisotyö

Nuorisotyötä on nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa. Nuorisotyön kohderyhmään kuuluvat alle 29-vuotiaat. (THL www-sivut 2019.)

Nuorten yhteenkootut palvelut

Moni nuori tarvitsee henkilökohtaista tukea ja neuvontaa mutta ei välttämättä löydä tai pääse nopeasti tarvitsemaansa palveluun. Tämän vuoksi on perustettu matalan kynnyksen palvelukeskuksia nuorille. (THL www-sivut 2019.)

Nuorten sosiaalipalvelut

Nuorille neuvontaa ja ohjausta järjestää sosiaalihuolto, jossa nuorten hyvinvointia edistetään esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen avulla (THL www-sivut 2019).

Lastensuojelu

Lastensuojelun tarkoituksena on järjestää tukea sitä tarvitseville lapsille, nuorille ja heidän perheilleen. Kodin ulkopuolelle sijoitetuille 18-21 vuotiaille nuorille järjestetään jälkihuollon palveluita. (THL www-sivut 2019.)

2.3 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen tarkoittaa käytännössä ulkopuolelle jäämistä, jolla tarkoitetaan henkilön jäämistä jonkin hyvinvointia merkityksellisesti kannattelevan asian ulkopuolelle. Syrjäytymisen johtavia riskitekijöitä ovat työpaikan, opiskelupaikan tai sosiaalisten suhteiden puuttuminen. Ystävien puute on itse nuorten mielestä suurin syrjäytymistä aiheuttava tekijä. Syrjäytyminen nähdään usein prosessina, missä keskeistä on yksilön, perheen tai kokonaisten yhteisöjen ajautuminen yhteiskunnassa tavanomaisena ja yleisesti hyväksyttynä pidetyn elämäntavan, resurssien hallinnan ja elintason ulkopuolelle. (THL www-sivut 2018.)

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan syrjäytyneiden määrä Suomessa on arviolta 14 000-100 000 välillä. Tarkkaa määrää on mahdoton tietää, sillä syrjäytymisellä ei ole varsinaista määritelmää. Tilastoilla tutkitaan yleensä yleisiä hyvinvointiin tai elämäntapaan liittyviä piirteitä esimerkiksi työttömyyttä, koulutusta tai huostaanottoa. Edellä mainitut piirteet eivät suoraan kerro syrjäytyneiden määrää, mutta niistä voidaan päätellä, kuinka moni voi olla vaarassa syrjäytyä. (THL www-sivut 2018.)

Syrjäytynyt henkilö voi menettää uskon ja luottamuksen yhteiskuntaan ja sen edustajiin. Syrjäytyminen voi aiheuttaa yksilölle toivottomuutta, katkeruutta, motivaation laskua, itsetunnon heikkenemistä tai muunlaista henkistä pahoinvointia. Myös halu vastuun kantamiseen ja itsestään huolehtimiseen voi heiketä. (Heikkilä 2007, 59.)

Syrjäytyminen voi johtaa erilaisiin ihmissuhdeongelmiin ja lisätä myös päihdeongelmia ja pahentaa niitä. Rikollisuus on myös yleisempää syrjäytyneiden keskuudessa. (Vanas 2017.)

2.4 Syrjäytymisvaara

Syrjäytymisvaaralla tarkoitetaan syrjäytymisen riskejä. Riskejä ovat muun muassa osallistumattomuus yhteiskunnan toimintaan, kuten esimerkiksi koulutus- tai työmarkkinat tai ei-toivotut elämäntapahtumat, kuten esimerkiksi työkyvyttömyys, huostaanotto, sairaus tai kuolema. Syyt nuorten syrjäytymisen taustalla ovat moninaisia, yhteiskunnallisista tekijöistä perhe- ja yksilötason tekijöihin. Muun muassa

työmarkkinoiden muutos on merkittävä yhteiskunnallinen ilmiö nuorten syrjäytymisen taustalla, koska uudet sukupolvet eivät löydä enää paikkaansa yhteiskunnasta ja työmarkkinoilta samalla tavoin kuin aiemmin. Tehokkuus- ja koulutusvaatimukset ovat kasvaneet, ja yksilö, joka ei pysty niihin syystä tai toisesta vastaamaan, on vaarassa jäädä ulkopuolelle. (THL www-sivut 2019.)

Useiden tutkimusten mukaan koulutuksen ulkopuolelle jääminen on syrjäytymisen riskitekijä. Heikko menestyminen peruskoulussa johtaa helposti toisen asteen koulutuksesta karsiutumiseen ja tämä puolestaan epävarmaan työmarkkina-asemaan. Työttömyys, pitkittynyt työttömyys ja toimeentulo-ongelmat ovat selvästi yleisempiä vain perusasteen koulutuksen suorittaneilla verrattuna koulutetumpiin nuoriin aikuisiin. Pelkän peruskoulun suorittaneilla on lisäksi useissa tutkimuksissa havaittu terveyteen ja etenkin psyykkiseen terveyteen liittyviä ongelmia sekä muita elämänhallinnan ongelmia. Nuorten ja nuorten aikuisten katsotaan olevan syrjäytyneitä, jos he ovat jääneet koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Kaikkien osalta ei ole tarpeellista puhua syrjäytymisvaarasta, koska joillekin nuorille koulutuksen ja työn ulkopuolella oleminen saattaa olla itse valittua. (THL www-sivut 2019.)

Kasvun ja kehityksen kannalta koulun rooli on merkittävä, kehitystä tukevana tai syrjäyttävänä. Hyvinvointi ja pahoinvointi kouluaikana vaikuttavat myös koulutuksellisiin polkuihin. Kiusatuksi tuleminen on yleistä ja se on riskitekijä myöhemmälle kehitykselle. (THL www-sivut 2019.)

Perhetekijät lapsuudessa voivat vaikuttaa hyvinvointiin monella eri tavalla, esimerkiksi elinolojen vaikutus koulutusurien valintaan ja sitä kautta muihin aikuisuuden elinoloihin on merkittävä. Erilaisten ongelmien ylisukupolvisuus näkyy mm. toimeentulossa, terveyden ongelmissa ja elintavoissa. Useat hyvinvoinnin puutteet ovat yhteydessä kodin ulkopuolelle sijoittamiseen. Teini-iässä sijoitetut voivat voida pahoin aikuisuuteen asti ja elämään on liittynyt monia epäsuotuisia tekijöitä. (THL www-sivut 2019.)

2.5 Nuoruus

Nuoruus on ihmisen ikäkausi lapsuuden ja aikuisuuden välillä. Joskus nuoruuden katsotaan alkavan jo murrosiän alussa, joskus vasta sen päättyessä. Suomalaisen Lääkäriseura Duodecimin konsensuslausuman mukaan nuoruusikä ajoitetaan yleisesti ikävuosiin 13–22. (Terveysportti www-sivut 2018.)

Nuoruutta pidetään siirtymävaiheena aikuisuuteen, nuoruusiässä kehitys on monita-soista. Nopea kasvu ja kehon nopea muuttuminen vaikuttaa kehonkuvan muuttumiseen. Biologinen kehitys aloittaa murrosiän. (Storvik-Sydänmaa ym. 2012, 69.) Murrosikä eli puberteetti on vaihe, jossa ihminen biologisesti kehittyy lapsesta aikuiseksi. Se alkaa tavallisesti noin 10–14 vuoden iässä, tytöillä yleensä hieman aiemmin kuin pojilla. Murrosikään kuuluu nopea pituuskasvu, sukurauhasten kehittyminen, sukukypsyyden saavuttaminen ja usein myös henkinen ailahtelevuus. Murrosiän fyysiset muutokset kestävät noin 3–5 vuotta. Näiden ohella nuori kehittyy myös henkisesti aikuiseksi, mihin liittyy seksuaalisuuden herääminen, vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja vanhemmista irtautuminen. Murrosiän aiheuttavat muutokset johtuvat hormonien erityksestä, ja murrosiässä saman ikäisten nuorten niin henkiset kuin fyysiset kehityserot ovat huomattavia. Murrosikä päättyy yleensä noin 16–19-vuotiaana, tytöillä yleensä hieman poikia aiemmin. (Terveyskirjasto www-sivut 2019.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyömme tarkoitus oli selvittää, miten syrjäytymisvaarassa olevat nuoret pääsevät sosiaali- ja terveystalveluiden piiriin Euran kunnassa työtekijöiden ja nuorten kokemana. Lisäksi tarkoituksena oli tuottaa tietoa järjestelmässä olevista ongelmakohdista työntekijöiden ja nuorten kokemana. Tutkimustulosten avulla tavoitteena on kehittää Euran kunnan nuorten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tulevaisuudessa.

Tutkimusongelmat:

1. Miten syrjäytymisvaarassa olevat 13 -17 -vuotiaat nuoret pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin työntekijöiden kokemana?
2. Miten syrjäytymisvaarassa olevat 13 -17 -vuotiaat nuoret pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin nuorten kokemana?
3. Mitkä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa olevat ongelmat kohdat työntekijöiden kokemana?
4. Mitkä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa olevat ongelmat kohdat nuorten kokemana?
5. Miten syrjäytymisvaarassa oleville nuorille suunnattuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita voisi kehittää työntekijöiden kokemana?

4 TILAAJAN ESITTELY

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Euran kunta. Eura on 12 000 asukkaan kunta, joka sijaitsee eteläisessä Satakunnassa. Euran kunta on perustettu vuonna 1866 ja se on laajentunut vuosien varrella muutamilla kuntaliitoksilla. (Euran kunnan www-sivut.)

Euran kunnalla on erilaisia palveluita ja muuta tukea syrjäytymisvaarassa oleville ja jo syrjäytyneille nuorille. Mielenterveyspalveluihin kuuluu mielenterveyteen erikoistuneita lääkäreitä, sairaanhoitajia ja sosiaalityöntekijöitä. (Euran kunnan www-sivut.)

Eurassa on oma nuorisotalo, joka omalta osaltaan ehkäisee nuorten viikonloppuihin sijoittuvaa päihteidenkäyttöä. Päihteet ovat suuressa roolissa, kun puhutaan nuoren syrjäytymisestä. (Euran kunnan www-sivut.)

Euran kunnalla on nuorten työpaja, joka on tarkoitettu 17-29 -vuotiaille nuorille, jotka ovat vailla opiskelu- tai työpaikkaa. Pajalla nuoret harjoittelevat elämänhallintaa, työelämään liittyviä taitoja ja saavat apua erilaisissa elämäntilanteissa kohtaamiinsa haasteisiin. (Euran kunnan www-sivut 2019.)

Etsivä nuorisotyö antaa nuorille mahdollisuuden turvalliseen ja luotettavaan aikuis-kontaktiin. Etsivä nuorisotyö antaa nuorille tukea ja ohjausta sekä ohjaa heitä eteen-päin tarvittavien palvelujen ja muun tuen piiriin. (Euran kunnan www-sivut 2019.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

5.1 Aineiston hankinnan menetelmät ja otanta

Tutkimuksellinen opinnäytetyömme on kvalitatiivisen tutkimuksen ja kvantitatiivisen tutkimuksen yhdistelmä. Tätä kutsutaan menetelmätriangulaatioksi. Määrällisessä menetelmässä ideana on objektiivisuus ja metodien yhtenäisyys. Laadullinen menetelmä taas antaa tilaa subjektiivisuudelle ja monipuolisten metodien käytölle. Menetelmätriangulaation toimivuus riippuu paljon tutkimuksen lähestymistavoista ja tavoitteista. (Vilkkä 2005, 56.) Tutkimuksessa perehdyttiin Euran kunnan tarjoamien nuorille suunnatuiden palveluiden toimivuuteen sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden ja nuorten näkökulmasta. Tutkimuslupa anottiin 5.2.2019 ja on nähtävillä liitteessä N:o 2.

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään yleensä harkinnanvaraista otantaa. Haastateltavia henkilöitä ei valita kovin suurta määrää ja haasteltujen perustella saatuja tuloksia tutkitaan perusteellisesti, jolloin tärkeää on aineiston laatu. Aineiston koolla on silti myös merkitystä. Aineiston tulisi olla kattava suhteessa siihen, millaista analyysia ja tulkintaa siitä aiotaan tehdä. Aineisto pyritään valitsemaan tarkoituksenmukaisesti ja teoreettisesti perustellen. (Eskola & Suoranta, 1998,18.) Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden haastatteluissa sovellettiin kvalitatiivista tutkimusta käyttämällä avoimia kysymyksiä, joilla pyrittiin saamaan laajasti tietoa Euran kunnan palveluiden toimivuudesta ja ongelmakohdista. Laadullisessa menetelmässä eli ammattilaisten haasteluissa haastateltavia oli 11 (N=11). Haastateltavat sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät valitsimme yhdessä opinnäytetyön tilaajan kanssa.

Tutkimusluvan saatuaamme (Liite N:o 2) laadullinen aineisto kerättiin sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöitä haastatteleamalla. Haastateltavina toimivat mm. Euran kunnan psykiatrinen sairaanhoitaja, Etsivät-nuorisotyöntekijät, yläasteen opinto-ohjaaja, koulukuraattori, nuorisotyön ohjaaja sekä kunnan nuorisotyöstä sekä nuorisotalon toiminnasta vastaava henkilö. Haastattelurunko on tämän opinnäytetyön liitteenä (Liite N:o 3).

Kvantitatiivista eli määrällistä menetelmää käyttävä tutkimus kuvaa ja tulkitsee ilmiöitä mittausmenetelmillä, jotka keräävät numeerisia tutkimusaineistoja. Jos aineisto kerätään kyselylomakkeen avulla, lomake sisältää pääasiassa ns. suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä. Määrällinen tutkimus perustuu siis mittaamiseen, jonka tuloksena syntyy lukuarvoja sisältävä havaintoaineisto, jota analysoidaan tilastollisin analyysimenetelmin. (Vilpas, 2012.)

Tutkimusluvan saatuaamme (Liite 2) kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää käytettiin nuorille kohdistuvassa kyselyssä. Kyselyyn vastanneet nuoret olivat Euran kunnan psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotolla käyviä nuoria. Psykiatrinen sairaanhoitaja informoi nuoria kyselystä ja nuoret vastasivat kyselyyn anonyyminä.

Euran kunnan nuorille suunnattuja palveluita käyttäneille nuorille laadittiin kysely, jossa he arvioivat palveluiden toimivuutta. Kysely oli strukturoitu ja selkeä, joka koostuu kyllä/ei -kysymyksistä sekä palveluiden toimivuuden arvioimisesta numeroasteikolla 1-5. Kyselylomake löytyy tämän opinnäytetyön liitteestä N:o 4.

5.2 Aineiston analyysimenetelmät

Aineistoa käsiteltiin ensin käymällä tutkimustuloksia läpi ja tämän jälkeen pohtimalla ja kirjoittamalla auki tutkimuksessa esiin tulleita asioita. Aineistoa käsiteltäessä haettiin vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Kvalitatiivinen eli laadullinen aineisto, joka saadaan nuorten parissa toimivien ammattilaisten haastatteluista, analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan menetelmää, jonka avulla voidaan analysoida erilaisia aineistoja ja tiivistää niitä. Se on tapa järjestää ja kuvailla tutkittavaa ilmiötä. Sisällönanalyysillä pyritään rakentamaan malleja, jotka esittävät tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä muodossa. Analyysin tuloksena syntyy tutkittavaa ilmiötä kuvailevia kategorioita ja käsitteitä. Induktiivinen sisällönanalyysi on tapa, jolla tutkimuksen aineisto analysoidaan aineistolähtöisesti. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 7.) Kävimme ensin haastatteluiden vastaukset läpi, jonka jälkeen avasimme vastauksien sisältöä opinnäytetyöhön tekstin muotoon. Ammattilaisten haastatteluista etsimme ja löysimme toisiaan yhtenäistäviä tekijöitä ja käsitteitä, joita avattiin tutkimustuloksiin. Tällä tavoin pystyimme tiivistämään aineistoa ja tarkastelemaan hankkimaamme aineistoa aineistolähtöisesti.

Opinnäytetyömme kvantitatiivinen eli määrällinen aineisto saatiin nuorille suunnatuista kyselyistä. Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella tavoitellaan yleistettävää tietoa laajasta kohderyhmästä. Kvantitatiivinen tutkimus perustuu tilastollisten menetelmien käyttöön, muuttujien mittaamiseen ja muuttujien välisten suhteiden tarkasteluun. Kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä ovat muun muassa kyselyt, haastattelut ja havainnointi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2010, 82.) Analysoimme kyselyistä ja haastatteluista saamamme aineiston hakemalla niistä vastauksia tutkimusongelmiin. Nuorten kyselyissä haimme ennen kaikkea lukumääriä. Vastauksien tulokset olemme havainnollistaneet tutkimustuloksissa kuvioiden avulla.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Nuorten parissa toimivien ammattilaisten haastattelut

Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten parissa toimivien ammattilaisten haastatteluista oli yhteensä 11. Kaikille haastateltaville esitettiin samat kuusi avointa kysymystä. Kyselylomake löytyy liitteestä 2. Osa haastatteluista toteutettiin

henkilökohtaisesti ja osaan vastattiin kirjallisesti, koska sopivia haastattelu-aikoja oli haasteellista sopia.

6.1.1 Miten syrjäytymisvaarassa olevat 13 -17 -vuotiaat nuoret pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin työntekijöiden kokemana?

Nuorten yleisimpinä ongelmina esiin nousivat perheensisäiset ongelmat, nuoren elämänhallinnan ongelmat, koulunkäynnin nivelvaihe siirryttäessä alakoulusta yläkouluun, opintojen keskeyttäminen ja muut koulunkäynnin ongelmat, pitkät välimatkat palveluihin, liian myöhään tilanteeseen puuttuminen, mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä yleinen ahdistuneisuus. Syrjäytyneet ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat usein moniongelmaisia.

Nuorten parissa toimivat ammattilaiset kokivat palvelut pääasiassa riittäviksi. Kuitenkin monen työntekijän mielestä palveluissa on yhä parantamisen varaa.

6.1.2 Mitkä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa olevat ongelmakohdat työntekijöiden kokemana?

Ongelmiksi palveluiden piiriin pääsyssä koetaan pitkät välimatkat, palveluiden kuormittuneisuus, nuorelle kynnys ja/tai osaaminen hakeutua palveluiden piiriin sekä oikeanlaisen ohjauksen puute. Nuoret voisivat päästä helpommin palveluiden piiriin, kun kunnan nettisivujen ajantasaisuudesta huolehditaan, mm. yhteystietojen ajantasaisuus. Eri ammattilaisten ja viranomaisten tekemän yhteistyön tulisi olla mutkaton, palveluketjun tulisi olla mutkattomampi yleisesti ottaen ja ennaltaehkäisevää työtä tulisi tehdä jo aikaisemmassa vaiheessa.

Työntekijät ilmaisivat huoltaan siitä, että kaikki nuoret eivät saa apua riittävän aikaisessa vaiheessa.

6.1.3 Miten syrjäytymisvaarassa oleville nuorille suunnattuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita voisi kehittää työntekijöiden kokemana?

Haastatteluissa kehittämisideoina esiin nousivat tukihenkilöt nuorille, matalan kynnyksen palveluiden lisääminen ja vapaa-ajan palveluiden lisääminen. Esimerkkejä palveluiden kehittämisestä oli palveluista tiedottamisen lisääminen, palveluketjun selkeyttäminen nuorille ja yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kesken.

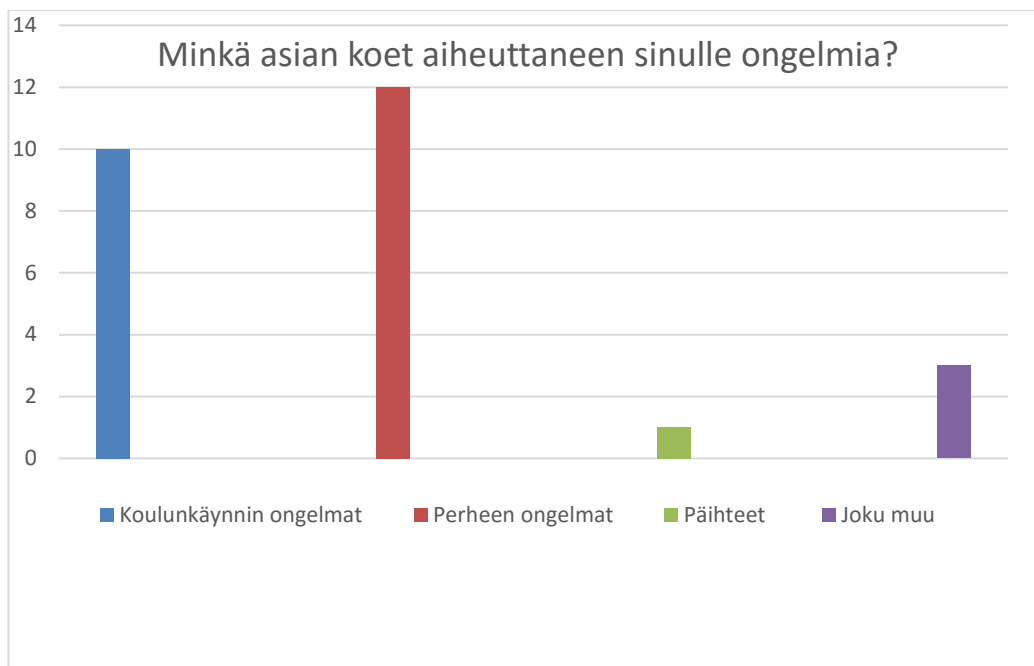
Haastatteluista ilmeni työntekijöiden kokevan, että ennaltaehkäiseviä toimia nuorten syrjäytymisen estämiseksi olisi yhä lisättävä.

6.2 Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kyselyt

Nuorten kyselyt toteutettiin nimettöminä Euran kunnan psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotolla. Kysely koostui seitsemästä suljetusta kysymyksestä. Kyselyitä toteutettiin yhteensä viisitoista (N=15).

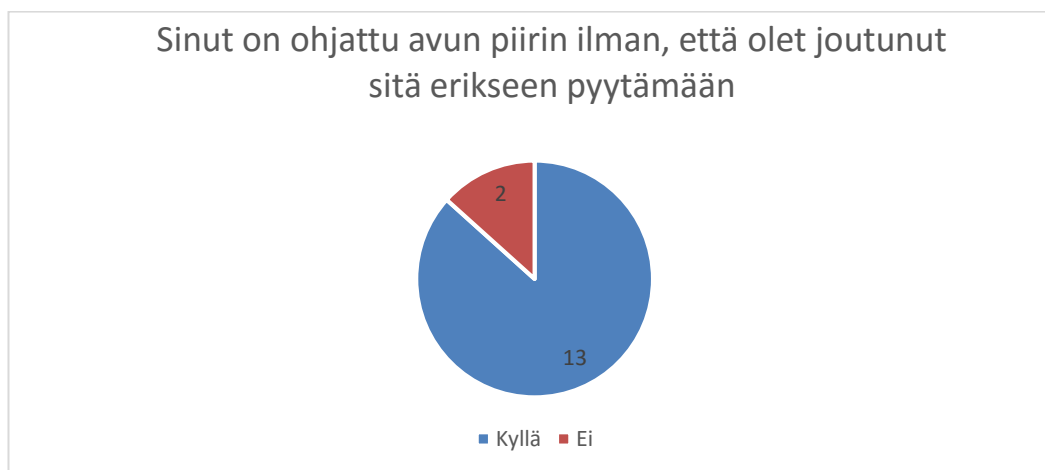
6.2.1 Miten syrjäytymisvaarassa olevat 13 -17 -vuotiaat nuoret pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiriin nuorten kokemana?

Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitettiin, mitkä asiat ovat aiheuttaneet nuorelle ongelmia. Suurin osa nuorista (lkm=10) koki, että heillä on kaksi tai useampi ongelma. Oheisesta kuviosta selviää, mitä ongelmia nuoret kokivat eniten. Taulukosta käy ilmi, että nuorilla oli eniten ongelmia koulunkäynnissä ja perheen sisäisissä asioissa (Kuvio 1).

Kuvio 1. Nuorten kokemat ongelmat

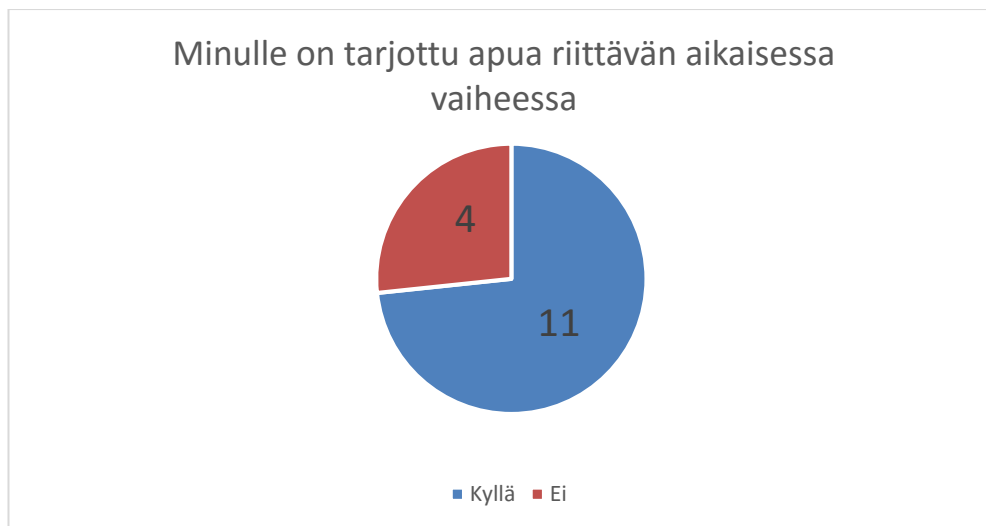
Toisessa kysymyksessä kartoitettiin, onko nuori ohjattu avun piiriin ilman, että nuori on itse joutunut sitä erikseen pyytämään. Alla olevasta kuviosta selviää, että suurin osa (lkm=13) oli sitä mieltä, että hänet on ohjattu avun piiriin ilman, että on joutunut itse sitä erikseen pyytämään (Kuvio 2). Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret kokivat myös saaneensa apua helposti.

Kuvio 2. Avun piiriin ohjaus

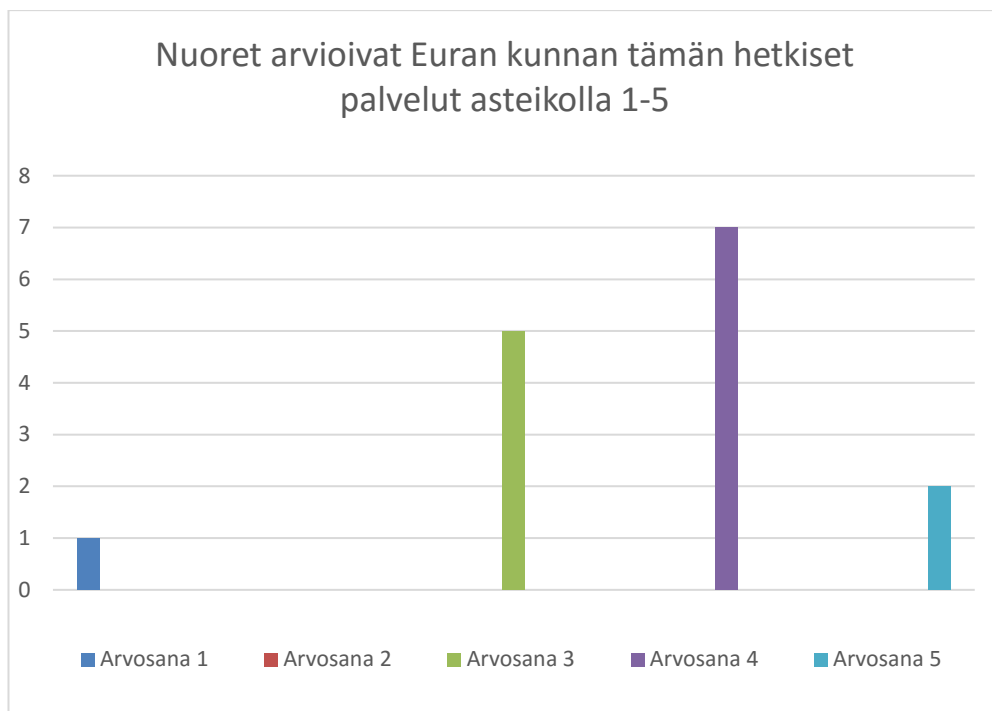
6.2.2 Mitkä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa olevat ongelmakohdat nuorten kokemana?

Yleisesti ottaen nuoret olivat tyytyväisiä siihen, että olivat saaneet riittävästi apua. Suurin osa nuorista kokivat myös, että olivat saaneet apua tarpeeksi aikaisessa vaiheessa. Yksitoista viidestätoista vastanneesta olivat sitä mieltä, että olivat saaneet apua riittävän ajoissa. Tämä havainnollistetaan seuraavassa kuviossa.

Kuvio 3. Apu aikaisessa vaiheessa

Kyselyssä nuoret arvioivat asteikolla 1-5 Euran kunnan tarjoamia palveluita (Kuvio 4). Alla olevasta kuviosta näkee, kuinka moni vastanneista on antanut minkäkin arvosanan. Suurin osa nuorista koki, että palvelut olivat heille erittäin sopivia tai sopivia (lkm= 9). Viisi nuorta ei osannut sanoa, ovatko palvelut heille sopivia vai ei ja antoivat arvosanan 3. Kukaan kyselyyn vastanneista nuorista ei ollut sitä mieltä eivät ole kovin sopivia heille. Yksi nuorista oli sitä mieltä, että palvelut eivät ole hänelle olleenkaan sopiva ja antoi arvosanan 1.

Kuvio 4. Nuorten arvio tarjottavista palveluista

6.2.3 Ammattilaisten haastatteluiden yhteenveto

Haastatteluissa nuorten parissa toimivat ammattilaiset näkivät syrjäytymisen näkökulmasta isoimpana ongelmana mielenterveysongelmat, perheiden ongelmat, elämänhallinnan ongelmat ja koulunkäynnin ongelmat. Samat asiat tulivat esiin myös syihin, miksi nuori tarvitsee apua.

Varhaisen puuttumisen tärkeys nousee useampaan kertaan esiin haastatteluissa. Ensimmäisessä kysymyksessä koetaan, että varhainen puuttuminen estäisi nuorten puuttamisen palveluiden piiristä. Kolmannessa kysymyksessä tulee esiin, että nuoret pääsisivät tarvittavien palveluiden piiriin varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisevällä työllä. Neljännessä kysymyksessä koettiin, että nuoret eivät pääse avun piiriin tarpeeksi aikaisessa vaiheessa.

Palveluiden piiriin hakeutuminen ja palveluiden piiriin pääsemisen haastavuus nousee esiin useissa vastauksissa. Kokemus siitä, että palveluiden piiriin hakeutumiseen pitäisi olla matalampi kynnyks ja hakeutumisprosessin tulisi olla mutkattomampi, nousee vahvasti esiin. Palveluiden kehittämiseen liittyen esiin nousee palveluketjun sel-

keyttäminen nuorille, jolla helpotettaisiin nuorten hakeutumista ja pääsemistä palveluiden piiriin.

Palveluista informoiminen ja nuorien saaminen tietoisiksi palveluiden mahdollisuudesta on nostettu esiin kahdessa eri kysymyksessä. Nuorten pääsemistä palveluiden piiriin voitaisiin helpottaa kunnan nettisivujen ajantasaisuudella. Nettisivujen tulisi olla sellaiset, jossa tieto olisi helposti löydettävissä ja ymmärrettävässä muodossa. Palveluista tiedottamista tulisi kehittää.

Ammattilaisten ja viranomaisten yhteistyötä tulisi lisätä. Nuoret pääsisivät helpommin palveluiden piiriin, jos eri ammattilaisten ja viranomaisten yhteistyö olisi mutkattomampaa. Yleisesti yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kesken sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä lisäisi sujuvuutta.

6.2.4 Nuorten kyselyiden yhteenveto

Monet nuorista kokivat, että heillä on useita asioita, jotka ovat aiheuttaneen ongelmia. Eniten nuoret kokivat ongelmia koulunkäyntiin ja perheensisäisiin ongelmiin liittyen. Myös päihteet ja muut määrittelemättömät asiat olivat aiheuttaneet nuorille ongelmia.

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet nuoret kokivat saaneensa apua ilman, että ovat joutuneet sitä erikseen pyytämään. Lisäksi kaikki kyselyyn vastanneet nuoret kokivat saaneensa apua helposti ja riittävästi ongelmiinsa. Suurin osa kyselyyn vastanneista nuorista oli sitä mieltä, että he olivat saaneet apua riittävän aikaisessa vaiheessa ongelmiinsa.

Enemmistön mielestä Euran kunnan tarjoamat palvelut ovat heille sopivia tai erittäin sopivia. Osa ei osannut sanoa ovatko palvelut heille sopivia vai ei. Ainoastaan yksi kyselyyn vastannut nuori oli sitä mieltä, että palvelut eivät ole ollenkaan sopivia hänelle.

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset ja pohdinta

Ammattilaisten haastatteluiden ja nuorten kyselyiden perusteella voi selkeästi huomata, että molemmat osapuolet kokivat merkittäviksi koulunkäyntiin liittyvät ongelmat ja perheensisäiset ongelmat.

Perusasteen jälkeinen koulutus muodostaa olennaisen osan nuoren elämää ja mahdollistaa tavoitteiden asettamisen ja saavuttamisen myöhemmässä elämässä (Harkko yms. 2016, 32). Oppilaat, jotka keskeyttävät ammatilliset opintonsa, ovat riskissä syrjäytyä myös työelämästä (Huhtala & Lilja, 2007, 14). Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen yleisimpiä syitä ovat oppimis- ja opiskeluvaikeudet, väärän koulutusalan valinta, motivaatio-ongelmat opiskeluun liittyen, taloudelliset syyt, työelämään siirtyminen sekä henkilökohtaiset syyt (Opetusministeriö 2005, 61).

Koulunkäyntiin liittyen erityisen ongelmaiseksi ammattilaisten näkökulmasta nousi nivelvaihe. Nivelvaiheella tarkoitetaan perusopetuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen välistä vaihetta. Nivelvaihe voidaan käsittää myös laajempänä käsitteenä, jolloin sillä tarkoitetaan kaikkia niitä koulutukseen liittyviä muutoksia, jolloin oppilaan on tehtävä valintoja. Syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden opiskelun jatkumisen kannalta kriittinen vaihe on perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaihe. Eriyisen ongelmallisia ovat oppilaat, jotka jäävät ilman koulupaikkaa tai keskeyttävät opintonsa koulutuksen alkuvaiheessa. (Huhtala & Lilja 2007, 13.)

Perheensisäisissä ongelmissa ammatillaiset nostivat esiin ongelmat vanhemmuudessa sekä huonon taloudellisen tilanteen. Vanhemmuuden ongelmia ovat muun muassa perheen sosiaalinen taidottomuus, ongelmaperheiden jatkuvat muutot, mielenterveysongelmat sekä ongelmat yleisessä jaksamisessa.

Sosiaalinen asema on herkästi periytyvä ja huonossa sosiaalisessa asemassa olevien perheiden lapset ovat suuremmissa riskissä syrjäytyä kuin hyvässä sosiaalisessa asemassa olevien. Sosiaalisen perimän vahvimmat vaikutusmekanismin löytyvät

usein perheen ja kodin piiristä ja ovat vaikutukseltaan ratkaisevampia kuin se, mitä tapahtuu esimerkiksi myöhemmin koulussa. (Esping-Andersen 2009, 122-144.)

Tilastokeskuksen mukaan vanhempien koulutus ohjaa edelleen lasten kouluttautumista. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden lapset korkeakoulutautuvat todennäköisemmin, kuin sellaisten lapset, jotka eivät ole korkeasti koulutettuja. (Tilastokeskus 2009.)

Ammattilaiset nostivat esiin mielenterveysongelmat ja elämänhallinnan. Nämä asiat eivät nousseet esiin nuorille suunnatusta kyselystä. Strukturoidussa kyselyssä tosin ongelmia aiheuttaneet tekijät olivat jaettu koulunkäyntiin liittyviin ongelmiin, perheen ongelmiin, päihteisiin ja neljäntenä kohtana oli ”joku muu, mikä?”, johon nuori pystyi itse selventämään tarkemmin, mikä oli aiheuttanut hänelle ongelmia. Voi olla, että kynnyks nuorelle ympyröidä viimeinen vaihtoehto ja avata tarkemmin mielenterveyteen tai elämänhallintaan liittyviä ongelmia on ollut liian suuri. Kyselyyn vastanneista kolme nuorta oli ympyröinyt vastaukseksi ”joku muu, mikä?”, mutta kukaan heistä ei ollut tarkentanut, mikä ongelma oli kyseessä. Kyselyssä olisi ollut hyvä olla erillinen kohta mielenterveyteen ja elämänhallintaan liittyville ongelmille, jotta ongelmien kartoitus olisi ollut totuudenmukaisempaa.

Nuorten aikuisten toimintakykyä rajoittavat jatkuvasti suurenevissa määrin erilaiset mielenterveysongelmat, joista näkyvimpiä asiantuntijoiden mukaan ovat masennus ja paniikkihäiriö. Mielenterveysongelmista kärsivällä nuorella ei usein ole voimia pitää huolta itseään koskevista asioista ja näin ollen on syrjäytymisvaara entistä suurempi. Neurologiset häiriöt, kuten ADHD ja Aspergerin oireyhtymä vaikeuttavat kouluttautumista ja työllistymistä. Päihteiden- tai lääkkeiden väärinkäyttö on usein tekijänä mielenterveysongelmien vahvistajana tai aiheuttajana. (Kuokkanen yms. 2011)

THL:n mukaan päihdeongelmilla on suora yhteys nuorten mielenterveyteen. Mitä aikaisemmin päihteiden käyttö on aloitettu ja mitä runsaampaa se on, sitä todennäköisempää on, että siitä aiheutuu nuorelle myös muita psyykkisiä oireita ja mielen-terveyden häiriöitä. (THL www-sivut, 2018.)

Elämänhallinta käsitteenä on monimerkityksinen, ja sitä on vaikea määritellä tarkasti. Kattokäsitteenä elämänhallinnalla voidaan tarkoittaa oman elämän suunnittelemista ja suunnitelmien toteuttamista, erilaisia selviytymis- ja toimintastrategioita, kykyä säilyä toimintakykyisenä erilaisissa tilanteissa sekä oman hyvinvoinnin ylläpitoa. (Allardt 1976; Riihinen 1996, 16-27) Elämänhallinta näkyy arjessa, jokapäiväisen elämän konkreettisissa olosuhteissa (Harkko yms. 2016).

Monet ammatillaiset kokivat, että kaikki nuoret eivät saa apua riittävän aikaisessa vaiheessa ja varhaiseen puuttumiseen sekä ennaltaehkäisevään työhön olisi panostettava. Nuoret itse kokivat kyselyn perusteella pääasiassa, että he olivat saaneet apua tarpeeksi aikaisessa vaiheessa. Tässä on toki huomioitava kokemuksen ja koulutuksen myötä eroavaisuudet vastauksissa. Sosiaali- ja terveysalan ammatillaiset arvioivat asiaa eri tietämyksellä, mitä peruskoululainen nuori. Ammatillaisien tehtävä on terveyden edistäminen ja mahdollisimman aikainen puuttuminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Tästä syystä moni ammatillainen saattaa kokea, että nuorta olisi pitänyt auttaa jo paljon aikaisemmassa aiheessa. Nuoren itse saattaa olla hankalaa arvioida, onko hän saanut apua tarpeeksi aikaisessa vaiheessa tai mitä se edes tarkoittaa.

Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret olivat sitä mieltä, että olivat saaneet apua helposti. Ammatillaisien vastauksissa oli havaittavissa selkeää jakaumaa. Osa oli sitä mieltä, että nuoret eivät saa riittävän helposti apua. Ammatillaiset kokivat, että nuoren kynnyksen hakea apua tai osaaminen hakea apua voi olla rajallinen. Moni ammatillisista toivoikin matalan kynnyksen palveluiden lisäämistä ja palveluketjun selkeyttämistä nuorille.

Nuorten kyselyssä on väittämä: ”Sinut on ohjattu avun piiriin Euran kunnan toimesta ilman, että olet sitä joutunut itse erikseen pyytämään.” Tähän ainoastaan kaksi vastanneista oli vastannut kieltävästi. Suurin osa nuorista oli siis ohjattu avun piiriin ilman, että heidän on tarvinnut itsenäisesti hakea apua. Osa ammatillisista taas olivat huolissaan juuri siitä, ettei apua välttämättä aina osata tarjota, vaan nuoret joutuvat itsenäisesti hakemaan apua ongelmiinsa.

Kaikki nuoret kokivat, että Euran kunta on tarjonnut heille riittävästi apua, kun he ovat sitä tarvinneet. Myös ammatillaiset kokivat palvelut pääasiassa riittäviksi. Moni

mainitsi silti, että aina on kuitenkin parantamisen varaa. Tukihenkilöiden ja ennaltaehkäisevän työn lisääminen ovat toimia, jotka nousivat esiin haastatteluissa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikissa tutkimuksissa pyrkimyksenä on arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimusta tehdessä pyrkimyksenä on välttää virheiden syntyä, mutta tulosten luotettavuudessa ja pätevyudessa on silti vaihtelua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226.) Opinnäytetyössä vältettiin virheiden syntyä tutustumalla luotettavaan lähdemateriaaliin sekä aiempiin tutkimuksiin aiheesta. Haastatteluita ja kyselyitä tehtiin useita, jotta otanta olisi riittävä.

Tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta voidaan arvioida määrällisessä tutkimuksessa reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Reliabiliteetilla tarkoitetaan analyysin johdonmukaisuutta ja mittaustulosten toistettavuutta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa aineiston analyysimittarit ovat päteviä. (Jyväskylän yliopiston www-sivut 2010.) Jokainen haastattelu ja kysely analysoitiin johdonmukaisesti ja niiden analysointi oli mahdollista toistaa. Käyttämämme analyysimittarit ovat päteviä, koska aineisto on analysoitu jokaisen haastattelun ja kyselyn kohdalla samalla tavalla.

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan soveltaa tietyn osin reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä. Laadullisessa tutkimuksessa on olennaista arvioida tutkimuksen uskottavuutta ja luotettavuutta. (Jyväskylän yliopiston www-sivut 2010.) Pohdintaosiossa analysoitiin tutkimuksen uskottavuutta ja luotettavuutta vertaamalla tuloksia aiempiin tutkimustuloksiin. Tutkimustuloksissa näkyy yhtenäisyys aiempiin tutkimuksiin.

7.3 Tutkimuksen eettisyys

Eettisesti hyvä tutkimus vaatii, että tutkimusta tehdessä noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2009, 23). Tieteellisesti hyvä tutkimus noudattaa rehellisyyttä tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa sekä niiden esittämisessä sekä yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta (TENK 2012). Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa myös eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä sekä lähdeviitteiden merkitsemistä tarkasti ja plagioinnin välttämistä (Vilka 2005, 29-30).

Opinnäytetyötä tehdessä tulosten tallentamisessa ja niiden esittämisessä noudatettiin huolellisuutta ja tarkkuutta. Tiedonhankinnassa on kiinnetty huomiota lähteiden luotettavuuteen, lähdeviitteet ovat merkitty tarkasti ja plagiointia vältetty.

Nuorten parissa toimiville ammattilaisille kerrottiin, millainen tutkimus on kyseessä, kuka sen tekee ja että vastaukset ovat täysin anonymoituja. Haastattelut tehtiin aina haastateltavan luvalla.

Nuorille suunnattu paperinen kysely oli luottamuksellinen ja anonymoitu. Nuorille kerrottiin, millainen ja kenen tekemä tutkimus on kyseessä ja että mitään tietoja ei kerätä heidän omalla nimellään. Sekä haastattelut että kyselyt toteutettiin niin, että ympäristö oli turvallinen ja häiriötön.

7.4 Kehittämissideat ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimustuloksia voidaan käyttää hyödyksi arvioidessa palveluiden tämänhetkistä toimivuutta ja niiden kehittämiseksi tulevaisuudessa. Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita voisivat olla: miten nuorten syrjäytymistä voisi ennaltaehkäistä ja miten nuorille suunnattuja palveluita voisi kehittää.

LÄHTEET

Autio, Kaarina & Rauhala, Henna 2010. Avoimet ovet. Miten toiminta tukee nuoria huumeiden käyttäjiä ja mitä he tarvitsevat asiakkaina? Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja, 41. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Duodecim www-sivut. 2016. Viitattu 5.12.2018.
<https://www.koulunterveyskirjasto.fi/aihe/opettajalle-ja-opiskeluhoollolle/turvallinen-koulupaiva/tkp00042>

Esping-Andersen, Gosta. 2009. The Incomplete Revolution. Adapting to Women's New Roles. Polity Press, Cambridge.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998 Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino 1998

Harkko, J., Lehtikoinen, T., Lehto, S. & Ala-Kauhahuoma, M. 2016. Sosiaali- ja terveyden turvan tutkimuksia. Onko osa nuorista vaarassa syrjäytyä pysyvästi? Nuorten syrjäytymisriskit ja aikuisuuteen siirtymistä tukeva palvelujärjestelmä. Viitattu 5.12.2018 <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/170035>

Heikkilä, Mikko. 2007. Pro gradu. Taloudellisen syrjäytymisen vaikutus poliittiseen osallistumiseen. Tampereen yliopisto, Poliittikan tutkimuksen laitos.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirja-paino Oy.

Huhtala, M. & Lilja, K. 2007. ProEduca – Peruskoulusta ammatillisiin opintoihin. Turun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta. Uniprint, Åbo Akademis tryckeri / Turun yliopistopaino, 2007.

Hänninen, Kaija 2007. Palveluohjaus. Asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. PDF-tiedosto. https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/75697/R20-2007_VERKKO.pdf?sequence=1.

Hänninen, K. 2007. Palveluohjaus. Asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Raportteja 20/2007. Stakes. Helsinki

Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2010. Viitattu 5.12.2018.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen>

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOYpro.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11.

Lämsä, A-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä: lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Väitöskirja. Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö.

Opetusministeriö. (2005): Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Opetusministeriö. Helsinki.

Riihinen, Olavi. 1996. Elämänhallinta-käsitteen erittelyä ja ongelmia. Teoksessa ”Rai-tasalo, Raimo (toim., 1996): Elämänhallintaa etsimässä.” KELA, Helsinki. Sivut: 16-34.

Siljander, P & Ulvinen, V-M. 1996. Syrjäytymisestä selviytymiseen: vaikeuksien kautta elämänhallintaan. (Varhainen puuttuminen s.28)

Suominen, Sauli & Malin-Kaartinen, Katja 2013. Kohtaamisen kautta tukeen - Avoimien ovien toiminnan ja palveluohjauksen vaikutus huumeita käyttävien asiakkaiden elämäntilanteeseen. WWW-dokumentti.
https://issuu.com/omaiset_huumetyon_tukena_ry/docs/bikva_web/10.

Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvuo, T. & Uotila, N. 2012. Lapsen ja nuoren hoitotyö. Helsinki: SanomaPro

TENK. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 11.1.2019.
<http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinenkaytanta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2018. Viitattu 5.12.2018.
<https://www.thl.fi>

Terveyskirjasto www-sivut 2018. Nuoruus. Viitattu 8.1.2019

Terveysportti www-sivut 2010. Viitattu 5.12.2018.
<http://www.terveysportti.fi/kotisivut/docs/f1287864842/konsensuslausuma090210.pdf>

Tilastokeskuksen www-sivut. 2009. Viitattu 23.5.2019.
http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_002.html?s=0

Törrönen, M. & Vornanen, R. 2002. Emotionaalinen huono-osaisuus peruskoululaisten korostamana syrjäytymisenä. Nuorisotutkimus 20 (4), 33-42.

Vanas, Antti 2017. Köyhyys vaarantaa lapsen tulevaisuuden.
<https://lapsenmaailma.fi/palstat/tutkittua-tietoa/koyhyys-vaarantaa-lapsen-tulevaisuuden/>

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi.

Vilpas, P. 2012. Kuntoutusjärjestelmä. Viitattu 5.12.2018.
<https://users.metropolia.fi/~pervil/kvantsu/Moniste.pdf>

LIITE 1

tietokanta	hakusanat ja hakutyyppi	tulokset	hyväksytyt
Samk Finna	syrjäytyminen Aikaväli: 2009-2018	5	1
Helsingin yliopisto Helda	syrjäytyminen Aikaväli: 2009-2018	77	1

Tekijä, vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus	Aineistonkeruu menetelmä	Tulokset
Lämsä Anna-Liisa, 2009, Suomi	Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata ja selvittää lasten ja nuorten syrjäytymisongelman laatua ja dynamiikkaa sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Huomion kohteina olivat erityisesti lasten ja nuorten erilaiset hyvinvoinnin ongelmat sosiaalihuollon asiakkuuden perusteina ja lasten ja nuorten syrjäytymisen kuvaajina.	Tutkimusaineistona olivat 990 alle 25-vuotiaan sosiaalihuollon lastensuojelun tai toimeentulotuen asiakkaan asiakirjat vuosilta 1992–1997	Lasten ja nuorten syrjäytyminen näyttäytyi tutkimuksessa ennen muuta syrjäytymisvaarana. Siinä oli kyse myöhäismodernin yhteiskunnan sekä-että logiikkaa noudattavasta uhkakuvasta, joka liittyi paitsi sosiaalihuollon asiakkaiden erilaisiin ongelmiin, myös lasten ja nuorten syrjäytymiseen normaalinä pidettävästä kasvatuksesta ja kehityksestä.
Jaakko Harkko, Tuula Lehikoinen, Sarita Lehto, Mika Ala-Kauhaluoma, 2016, Suomi	Tässä tutkimuksessa siirtymävaihetta nuoruudesta aikuisuuteen tutkittiin nuorten elämäntilanteen, palvelujärjestelmän ja toteutuneiden toimenpiteiden näkökulmista.	Rekisteriaineistot kerättiin useista hallinnollisista rekistereistä (Tilastokeskus, Kela, TEM, THL). Seurasimme vuosina 1983–	Koulutukseen ja työhön kiinnittymisen ongelmat olivat suurimmat niillä nuorilla, joilla oli useita syrjäytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä saman-

	<p>Tutkimme ilmiötä väestötasolla.</p>	<p>1985 syntyneiden nuorten (60 %:n otos; n = 119 600) siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen kymmenen vuotta. Kodin ulkopuolelle sijoitetuille tehty kysely (n = 150) selvitti nuorten elämäntilannetta, koulunkäyntiä ja tulevaisuuden tavoitteita. Palvelujärjestelmän edustajien haastatteluilla (n = 52) syvennettiin tietoja syrjäytymisriskissä olevien nuorten palveluista.</p>	<p>aikaisesti. Ongelmat koulutukseen ja työhön kiinnittymisessä olivat sekä yksilötasoisia että institutionaalisia. Tutkimuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että palvelukokonaisuuden toimintamalleja tulee integroida siten, että niihin käytetyillä resursseilla saadaan nykyistä useammin luotua kestäviä työmarkkinauria myös heikoimmassa asemassa oleville nuorille.</p>
--	--	---	--

EURAN KUNTA

Viranhaltijapäätös

Johtava hoitaja

5.2.2019

2 §

Lupa-asiat

Tutkimuslupa opinnäytetyötutkimukseen "Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten palveluohjauksen haasteet Euran kunnassa"/ Eliina Hakala ja Tuomas Leskinen 110/07.01.04/2019

Satakunnan ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat Eliina Hakala ja Tuomas Leskinen anovat lupaa tehdä opinnäytetyötutkimus Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten palveluohjauksen haasteet Euran kunnassa". Tutkimuksen tarkoituksena on palveluketjun selkiyttäminen syrjäytymisvaarassa oleville 13-17 -vuotiaalle euralaisille nuorille.

Päätös

Myönnetään tutkimusluvan Euran perusturvapalveluiden osalta Satakunnan ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoille Eliina Hakalalle ja Tuomas Leskisille tutkimuksen tekemiseen "Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten palveluohjauksen haasteet Euran kunnassa". Nuorten osalta tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Peruste

Hallintosääntö § 25/26

Allekirjoitus

Markku Nurmi
Johtava hoitaja

Pöytäkirja asetettu nähtäville

6.2.2019

Jakelu

Eliina Hakala, Tuomas Leskinen
Helmi Laaksonen
Lotta Armfelt

Muutoksenhakuohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa tiedoksisaunnista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun tämä viranhaltijapäätös asetetaan yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua siitä, kun päätöstä koskeva pöytäkirjanote on lähetetty hänelle kirjeellä. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Oikaisuvaatimusviranomainen:

Euran perusturvavaltakunta
PL 22, 27511 EURA
puh. (02) 839 901, fax (02) 865 2059
sähköposti: kirjaamo@eura.fi

Nuorten parissa toimivien ammattilaisten kyselylomake

1. Mitkä tekijät vaikuttavat nuoren putoamiseen palvelujen piiristä Euran kunnassa?
2. Mitkä ovat yleisimmät syyt, miksi nuori tarvitsee apua?
3. Pääsevätkö nuoret tällä hetkellä palveluiden piiriin riittävän helposti? Jos ei, niin mistä koet tämän johtuvan? Miten nuoret voisivat päästä helpommin palveluiden piiriin?
4. Koetko nuorten saavan apua riittävän aikaisessa vaiheessa?
5. Koetko tämänhetkiset nuorille suunnatut palvelut riittäviksi?
6. Miten syrjäytymisvaarassa oleville ja syrjäytyneille nuorille suunnattuja palveluita voisi kehittää? Voitko antaa jonkun konkreettisen esimerkin?

Kysely Euran kunnan tarjoamista palveluista

Vastaa seuraaviin kysymyksiin. Voit valita yhden tai useamman seuraavista alla olevista asioista.

1.Minkä asian koet aiheuttaneen sinulle ongelmia?

- a) koulunkäyntiin liittyvät ongelmat
- b) perheen ongelmat
- c) päihteet
- d) joku muu, mikä?

2. Sinut on ohjattu avun piiriin Euran kunnan toimesta ilman, että olet sitä joutunut itse erikseen pyytämään.

kyllä / ei

Jos vastasit kyllä niin, kuka on ohjannut?

3. Sain apua helposti.

kyllä / ei

4.Euran kunta on tarjonnut riittävästi apua minulle, kun olen sitä tarvinnut.

kyllä / ei

5.Jos vastasit ei, valitse seuraavista yksi vaihtoehto.

- a) en koe ammattilaisilla olevan tarpeeksi aikaa minulle
- b) en koe, että apu on laadultaan sellaista, että siitä olisi hyötyä
- c) en osaa sanoa

6. Minulle on tarjottu apua tarpeeksi aikaisessa vaiheessa

kyllä / ei

7. Arvioi asteikolla 1-5 Euran tämän hetkiset nuorille tarjottavat palvelut. (sairaanhoidajan vastaanotto, nuorisopajatoiminta, nuorisotalo...)

1. Palvelut eivät ole minulle ollenkaan sopivia
2. Palvelut eivät ole minulle sopivia
3. En osaa sanoa, onko palvelut minulle sopivia
4. Palvelut ovat minulle sopivia
5. Palvelut ovat minulle erittäin sopivia